

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

PICADERO CASULÁ

Ensenyant de montar al hereuhet.

CRONICA

PELS andurrials situats entre las Corts y Hostafranchs s'hi veyan días enrera molt moviment de carruatjes y una gran bellugadissa de gent acomodada y vestida de las festas. Uns y altres feyan cap envers el mateix edifici: la Presó nova, la Presó modelo, que s'inaugurava, als 18 anys de haverse comensat las obras.

S'inaugurava en certa manera. Perque la verdadera inauguració no tindrà efecte sino fins el moment en que hi portin als presos apilotats en el casalot del carrer de Amalia, y 'm sembla qu'encare n'hi ha per días. La nova presó es avuy una casa sense mobles, com es també una casa sense mobles la nova Facultat de Medicina ab l'Hospital clínic anexe.

Per lo vist en materia de comprar mobles l'Estat es molt cansoner: ja aniria mes depressa si hagués de casarse... es á dir si l'Estat hagués de pendre estat. Al dirho aixís me guío pels núvis, que molt avants de que 'ls tirin trona avall, van á ca l'ebanista.

Mes de totes maneres la presó nova, en part ó partida, edificada está y á la disposició dels presos preventius que son sempre 'l major número. Ab els temps se construhirá la secció destinada á correccional, y algun día potser se construheixi també, pero apart, la que ha de contenir al *bello sexo* carcelari. Hi ha mes anys que llangonissas.

La nova presó s'ha projectat y construhit tenint en compte 'ls últims avensos en materia d'edificis destinats á la reclusió humana. Tot en ella s'ha previst: la seguretat y l'higiene.

Exteriorment no 's pot dir que sigui un edifici bonich; pero tampoch es tétrich com las presons antigas. Té certa cosa d'extrany y de convencional ab sos cossos d'edifici radials, que partint de un punt central coronat per una cúpula, ofereixen una monòtona successió de oberturas enreixadas mes amples que altas, y de tal manera disposadas, que ningú pugui treure may la cara per ellas. S'han fet mes pel pas del ayre y de la llum, que per l'esplay y 'l goig de la vista.

Examinats els planos, el conjunt sembla una monstruosa aranya, ó millor un pop ab sis tentaculs p'ens de ventosas xucladoras: cada ventosa representa una celda. Passan aquestas de siscentas y son totes uniformes: las mateixas dimensions y la mateixa disposició en tot. Per cada celda un pres, un reclús, un aucell engaviat.

Segons las notas consignadas en la memoria, dividit el cost total del edifici per las 620 celdas existents, cada una de aquestas importa 4,730 pessetas; y son baratas: las del *Abanico* de Madrit no van sortir á menos de 6,634 pessetas.

No podrá dirse, donchs, que l'Estat sigui tacanyo en materia de proporcionar a berch als presos preventius. Prop de un miler de duros á Barcelona y mes de 1,300 á Madrit inverteix per cada pres en aquest sol concepte. De segur que mes de las tres quartas parts de las familias espanyolas habitan casas que no valen de bon tros aquesta suma.

Al cinch per cent de interés, resultarà que l'Esat ve á pagar per cada pres, un lloguer anual de pessetas 236'50 á Barcelona y 331'70 á Madrit. No tots els obrers poden arribar á tant. De manera que, que per estar ben allotjats casi casi haurán de demanar per favor que 'ls agafin y 'ls portin á la presó.

El sistema celular té las sevas ventatjas y 'ls seus inconvenients.

Entre las primeras ressaltan en primer lloch las de carácter moral. Tot lo que 's digui dels efectes perniciosos que produheix l'aglomeració de presos en las quadras y patis de las presons, será sempre poch si 's coteja ab la realitat. En ells s'estableix una especie de pudrimener de la maldat y 'l crim en perenne fermentació. Tal hi va qui no té apenas noció de la perversitat y 's torna pervers als pochos días: tal altre que será ignocent y bó al entrarhi, y 'n sortirá contaminat per sempre mes.

Las malas costúms que imperan en las presons, forman de aquestas un món apart, en el qual preponderan l'abús, la despreocupació, 'l vici y sobre tot el matonisme. El pres més criminal s'erigeix en arbitre y senyor del qui no ho es tant, y majorment del qui no ho es gens. Els mateixos escarcellers solen confiar el càrrech de cabo de vara als més arruixats, als més capassos de ferse respectar per las circunstancias que 'ls adornan en las esferas de la criminalitat.

Els que han dit que las presons son las Universitats del crim han dit una veritat com un temple. En aquest concepte s'ha de confessar també, com á conseqüencia lógica de aquesta afirmació, que l'Estat, al sostenirlas, en lloch de moralisar, corromp; en lloch de contribuir á la seguretat social, aumenta 'ls perills, multiplicant el número dels delinqüents.

El remey contra aquestos gravíssims inconvenients se troba sols en el régimen celular. L'aislament evita 'l contagi. Els bons no 's contaminan y 'ls dolents, entregats á sí mateixos, regularment s'aplanan. Per adelantats qu'estiguin en la carrera del crim, careixen d'espectadors que 'ls admirin y 'ls alentin, y han de sentirse petits quan no percibeixin alguna que altra vegada 'l rosech de la conciencia acusadora. Muda sembla la soletat; pero moltas vegadas parla ab un llenguatge capás de penetrar fins á lo més fondo de l'ánima.

Fins aquí una de las grans y més indiscutibles ventatjas del sistema celular.

Pero la vida automática que imposa 'l trobarse reclós entre las mateixas parets horas y més horas; ab el llit, el lavabo, el tamboret, el water-closet per única companyia; ab l'alta finestra que dona llum y no dona vista per tota alegria, ab el passeig quotidià en un tros de pati solitari y també celular per tot esplay... ¿no es una vida horrible, renyida de tot en tot ab la naturalesa humana?

L'home bestia no sols la resistirá, sino que fins la trobará escelent y s'hi engreixará, sobre tot si el ranxo es abundant y nutritiu; pero ¿qué li succehirá al home, ser racional, d'esperit comunicatiu y que com á tal miri ab horror l'aislament y la soletat? ¿Qué ha de fer aquést en las llargas horas de reclusió? La lectura ó 'l petit treball que comporti sa estancia en la celda no poden satisfacerlo del tot. Certas prácticas religiosas ó morals que se li imposin, lluny de portarli la calma, poden encare contribuir á exasperarlo. Temperaments hi ha que arribarán fàcilment fins als dintells de la bojeria.

Y s'imposan aquestos torments morals á presos preventius, subjectes no á responsabilitats definidas, sino á meras sospitas... Tothom pot ser víctima de aquesta contrarietat. Basta una denuncia falsa, una presumpció, un petit indici... Basta la malavolensa de una autoritat... N'hi ha prou ab l'enemistat ó fins ab l'interés de un dependent d'escribania...

¿S'hi ha pensat ab aquestos graves inconvenients?

De l' us al abús la distancia es tant curta que 's recorre moltes vegades sens més que donar un pas.

Per aminorar els inconvenients del sistema celular, sense afectar á las sevas ventatjas, hi ha un medi que l' han posat en planta totes las nacions adelantadas en aquesta y altrás materias de la pública administració.

Aquest medi pot enunciarse en un senzill aforisme: «A presó modelo, justicia modelo.»

Justicia modelo: es á dir, justicia gelosa, y sobre tot, humana, y com á tal rápida, rapidíssima en la sustanciación dels processos, de manera que 's reduheixi tot lo possible el temps de la presó preventiva. Saldo de comptes immediat: ó al carrer ó allá hont determini l' fallo del tribunal.

Aixís se practica per tot arreu, menos á Espanya. Jutjin sinó per las següents xifras:

Á Barcelona, segóns una estadística publicada l' any 1902, el terme mitj de temps invertit en las causas que s' hagueren de veure en judici per jurats, fou en els 5 jutjats el següent: 9 mesos y 26 días; 10 mesos; 1 any y 7 días; 1 any, 3 mesos y 10 días, y 1 any, 6 mesos y 18 días respectivament.

Compárinse aquests datos ab els de Fransa. Al any 1901, de 40,701 processos ultimates pels jutjes instructors, 14,707 (el 36 per 100), ho sigueren dintre de la quinzena en que fou presentada la denuncia ó requisitoria; 11,310 (el 27 per 100), dintre de la segona quinzena, y únicament 3,119 (el 7 per 100) exigiren una instrucció de més de tres mesos.

En quant á las causas confidadas als tribunals correccionals, foren falladas en els plassos següents: 15 per 100, als tres días de comés el delict; 14 per 100, de 4 á 8 días; 20 per 100, al 15 días; 27 per 100, en la segona quinzena, y 24 per 100, després de una mesada.

Ab aquesta rapidés en el jutjar, fins els presos que resultin més innocents poden admetre ab resignació las molestias del sistema celular en gracia á las inmensas ventatjas socials que produheix, aminorant la criminalitat.

Pero temém que á Espanya passarà molt temps avants de que l' administració de justicia, que vá encare ab galera á través de uns camins plens de sots y obstacles de tota mena, pugui marxar com á Fransa ab la rapidés de un tren express sobre 'ls carrils de l' equitat y la conveniencia general.

P. DEL O.

CLIENTS DE LA CASA

—¿Ja has vist la Presó nova?

—No hi porto pressa ab aixó. Massa ocasions que tindrè de véurela.

DOLORA

Me 'n vaig al bosch, me sento aclaparat per l' odi y per la enveja de la gent: vaig á cercar quietut, á respirar, m' ofega tant engany, tant oripell.

Desanto cuidadós dintre del cor bell pom de flors vaig fer de la amistat; en l' última visita he vist qu' el pom era un garbó de punxas brut de sanch.

Me 'n vaig al bosch á escriure 'l meu sufrir si 'ls ulls me donan llágrimas; els ulls que, eterns impenetrables, may han vist la fera disfressada d' home just.

Ja soch al bosch: al peu d' un roure espés de soca berrugosa 'm deixo anar, en el precís moment en que una serp fugia enverinada del seu já.

J. COSTA POMÉS

PALMETASSO

Li ha costat d'entendreho, pero al últim ha caygut del burro.

Cedint á las instancias de no importa qui, perque en aquests assumptos, *hágase el milagro, aunque lo haga el diablo*, el ministre d' Hisenda ha determinat prohibir á Espanya la venda de bitllets de loterías extranjeras.

Ja era hora. No una vegada sinó moltas ens havíam ocupat en nostras columnas de lo vergonyosa que resultava la tolerancia d' aquesta explotació sense exemple.

Tothom está conforme en que la rifa es una de las plagas que més contribuheixen al embrutiment y atrás del país. Y no obstant y aquest convenciment, com si ab la que ab carácter oficial y en concepte de font d' ingressos explota 'l Govern no n' hi hagués prou, 's permetía que qualsevol extranger aixerit vingués aquí á acabar de consumir el desastre, venent al públich bitllets impresos Deu sab ahont, pero adornats tots, segóms resavan els prospectes, *con las armas del Estado*.

Els que 's prenen la molestia de contar y no tenen pá al ull no 's cansavan de dirho:

—Caballers, aixó no es una rifa: es una rifada.—

Lo mateix que si parlessin ab sórts. Engrescats els jugadors ab aquellas colossals piràmides de números, que per cert devían posar en un verdader apuro á las imprentas que imprimían els prospectes, se tiravan á la esquena tots els reparos, y vinga

comprar bitllets, perseguint la sort que, *en el caso más feliz especialmente*, podía arribar á ascendir á un millón!...

¡Un milió, adquirít de bóbilis-bóbilis, en un temps en que un llonguet menut com un pinyol de dátíl val cinch céntims... que molta gent no se 'ls troba á sobre ni girantse totas las butxacas del revés!...

¿Cóm resistir á la poderosa influencia d' un reclám tan sugestiu?

—¡No sigueu bobos!—repetían els inteligents:— Mireu que aixó del *caso más feliz especialmente* es un galimatías que sóls l' entenen els que redactan els prospectes de la lotería y 'ls professors de ciencias ocultas!... ¡Mireu que aquest milió es una sirena que canta y no 's deixa agafar may!—

La tossudería dels aficionats era verdaderament graciosa. Al fí y al cap en la rifa de Madrit, immoral y tot, un ó altre treu la primera, y moltas vegadas se sab quí l' ha obtinguda y hasta no faltan periódichs que publican el retrato del afortunat posseidor del bitllet y la vista de la casa ahont viu.

Però d' aquestas loterías extranjeras, ¿quán s' ha dit que fulano ó sutano hagi alcansat el milió que *en el caso más feliz especialmente* pot arribarse á atrapar? ¿Quí coneix el seu nom? ¿Quí ha vist may la seva cara?...

Inútils eran totas las reflexions que 'l bon sentit feya als incurables devots de las loterías forasteras. Cóm més se 'ls predicava més creixía el seu engegament, y més els explotadors del negoci redoblavan la seva productiva propaganda.

BARCELONA TÉ BON NAS

—Gracias del formatge, pero primer vull examinarlo, porque 'm sembla .. 'm sembla que ha de ser corcat.

EL DIA DE LA INAUGURACIÓ

—¿Vols dir que d'aquests que hi van no se n'hi hauria de quedar algun?

Las rifas extranjeras brotavan per tot arreu lo mateix que bolets. Al principi no hi havia més que la d' Hamburgo, que durant molts anys segá sense competencia en el fértil camp de la estupides española. Pero tan fructuós devia ser el negoci, que prompte aparegueren un centenar de casas que desde diversas localitats se proposaren fernos rics y felissos á tots.

—*Tender la mano á la fortuna!*—deyan en els seus prospectes, posantho en castellá perque l'consell resultés més convincent:—*¿Quién se negará á recibir á la Felicidad que llama á su puerta?*...

Hamburgo, Francfort, Bremen ens volían inundar de marches; Budapest ens oferia la sort en coronas. Si 'ls russos se 'n arriban á adonar y 'ls xinos ne tenen esment, espanta l' onada de tael y rublos que de Pekín y de Moscou hauria vingut, *nominalment*, cap aquí.

Al extranger diu que hi reyan ab tota la boca. Ja se sabia: quan un parell de desocupats, fracassats en tots els negocis, no trobavan manera de camparse la vida, tiravan resoltament la capa al toro y deyan:—No hi ha més: no 'ns queda altre remey que organisar una lotería... y anar á vendre 'ls bitllets á Espanya.—

Per fortuna la broma s' ha acabat ó d' acabarse está en vigílias. La resolució del senyor Osma va á fer baixar el taló d' aquesta comedia vergonyosa, que durant tant temps ens ha convertit en objecte de befa de l' Europa culta.

Pero l' projecte del ministre d' Hisenda té una segona part que, mirada sériament, es potser la més cohenta.

«Quedan prohibidos—diu la seva disposició—la circulaci6n y venta de billetes de loterías extranjeras, así como la publicaci6n de sus programas y anuncios.»

¿Han sentit tirar?... La clatellada qu' en aquestas darreras paraulas s' enclou, es de las que clavan á un home d' oros. Y qui diu un home, diu un periódich.

Si la premsa espanyola fos lo que hauria de ser,

la *indirecta* del ministre li faria sortir els colors á la cara.

El decret no ho especifica, pero ho deixa malignament entreveure. Cert que las loterías que ara s' tracta de prohibir eran nocivas y inmorals; pero sense l' concurs, sense la complicitat dels diaris que las ajudavan ab la seva propaganda, difícilment s' haurian aclimatat en el país ni haurian causat els estragos que tots lamentém.

En mil ocasi6ns haviam formulat la mateixa pregunta:—¿C6m s' explica que periódichs que s' titulan avansats, que pretenu treballar per la nostra regeneraci6n, que abominan de las rifas y las consideran una calamitat nacional,... c6m s' explica que s' avinguin á publicar anuncios de la lotería d' Hamburgo y de la de Budapest?

Ja sé quina resposta 'm donarán. Dirán que alló no ho feya l' periódich sinó l' administraci6n; qu' en aquells reclams no hi havia altra cosa que l' desitj d' aumentar els ingresos de la caixa.

Pero jo 'ls replicaré:—Senyors, aixó no val. En materia de guanyar quartos hi ha procediments y procediments.

Y l' d' albardar al públich, enluhernantlo ab fabulosas ganancias que jamay han de ferse efectivas no es, me sembla á mí, un dels més ortodoxos.

Per xó avuy, al rebre la lissoneta que l' ministre 'ls dona, no 'ls queda més que un recurs.

Mossegarse l' llabis. Y callar.

A. MARCH

IDILI

Son las dotze de la nit
d' una nit serena y clara;

COMENTARIS

—¿Sabs per qué 'n diuhen *cedular* de la Presó?
—Proul Perque per' entrarhi 's necessita cédula,

LA EXCURSIÓ ARTÍSTICA DE 'N BORRAS

Avans de marxar á Madrid.

Estant á Madrid.

Al tornar de Madrid.

la lluna bat en l'estany
refl·ctint á dintre l'aygua.

El silenci y la quietut,
sols una qu'altra vegada
l'interromp un suau oreig
que fa moure tots els arbres.

Quan de prompte, un fort raach... rach
se sent retumbá pels aires;
y un gripau sapat, verdós
se veu sortir á flor d'aygua,
pega tres ó quatre salts,
y's reuneix ab sa companya.

Era aquesta un bon tipet,
una granoteta guapa
jova, de color vert clar,
y blanch el pit y la panxa.

Sobre 'l llot del sortidor
asseguts y cara á cara,
se juran amor etern
y morf' avants que deixarse.

El li fa un ardent petó
y ella una forta abraçada,
y ubriagats d'amor, saltant
van á parar sota un marje.

No pot veure ningú res;
mes la veu d'ella apagada
y el descompassat rach... raaach,
descubreix lo que allí passa

Després tot calla altre cop,
torna á renaixer la calma,
y no s'ou mes que l'oreig
removent el vert fullatje.

Lo que allí va passar, fou
que després que 'l golut mascle
de la donzella abusá,
tot tranquil va abandonar-la
y rihent molt satisfet
va escabullirse dins l'aygua,
quedant la trista granota
desmayada sota 'l marje.

Afirmant donchs aquest fet
que per tot se cuecen habas.

JOANET DE GRACIA

MÚSICA Y ÁPATS

¡Pobre Clavé!... Poch se pensava ell, al fundar las societats corals, el perjudici inmens que la seva hermosa institució causaria ab el temps á Barcelona!...

Perjudici tan gros, que sòls els números, sempre més eloqüents y expresius que las paraulas, poden donar una idea exacta de la seva magnitud.

Atenció, qu'es l'Ajuntament de Barcelona el que dicta:

«Pera obsequiar al orfeó *El Duero*, de Zamora, que arribará aquí el 23 del corrent, 1,900 pessetas.»

¿Es aquesta la primera partida?

No senyors: es la segona.

La primera está relacionada ab l'orfeó zaragossá, que días enrera va tenir també l'atenció de visitar-nos. Espléndit y rumbós com sempre, el nostre Excelentíssim Ajuntament votá pera festejar la vinguda dels coristas aragonesos la quantitat de noucentas pessetas; pero 'ls càlculs van sortirli tan esguerrats, que volguentne gastar no més *noucentas* va gastarne *dos mil*.

Per xó ara, sangrantse en salut y sabent ja 'l terreno que trepitja, s'ha fet aquest raciocini:—Tirém llarch, que las miserias no portan en lloch. ¿Vé un altre orfeó? Que no 'ns passi lo de l'altra vegada, que á mitj obsequi 'ns vam quedar sense quartos. ¿Quánt havíam pressupostat allavoras? ¿Noucentas pessetas? Donchs posem'n'hi mil més, y ja está arreglat l'assumpto.—

Y com que qui díu mil noucentas díu dos mil, en dos mil pessetonas fixarém la quantitat que l'Ajuntament de Barcelona considera necessaria pera rebre y agasatjar á un orfeó.

Partint d'aquesta base, que no 'm sembla gens disbaratada, y enterats ja de que 'ls amables regidors no veuhén altra manera d'obsequiar á un orfeó que gastantse dos mil pessetas, podém seguir endavant ab els nostres càlculs.

Espanya, com no ignora ningú, té 49 provincias.

En cada una d'aquestes províncies ¿quántas societats corals hi podem suposar? ¿Quaranta? ¿Cinquanta?... Signém moderats, y, unas ab altrás, concedím á cada província 30 orfeóns.

49 províncies á 30 societats á cada una, son 1,470 societats.

Y dich jo: ¿per qué totes aquestes societats, com l'Orfeó de Zaragossa, que ja va venir; com el Duero, que ara vindrá; com el Pinciano, de Valladolid, igualment anuncia la seva vinguda, per qué, repeteixo, no han de venir també l'una darrera l'altra á visitar á Barcelona?

El mateix dret que las unas tenen las altrás, y per totes es de reglament que 'ns gastém las dos mil pessetas votadas pel municipi pera aquestes solemnitats.

Hem dit 1,470 orfeóns, que á 2,000 pessetas cada un, resulta á prop de tres milions de pessetas.

Supósinse ara que aquestes visites se fan durant un any y que impresionats els orfeóns per l'acullida obtinguda, l'any següent la repeteixen y l'altra hi tornan y aixís successivament... ¿Comensan vostés á ferse cárrech del desastre económic que aquest carinyós cambi d'atencions representarà per la ciutat?

La suposició semblará á algú exagerada, pero ningú dirá que sigui un impossible. En las costums, bonas ó dolentas, la qüestió es comensar. Una vegada trillat el camí, ¿quí ha de impedir als orfeóns establerts aquí y allà venir á saludar á Barcelona, y ab quina cara si venen els negarém els obsequis que á altres haurém tributat?

¡1,470 visites cada any! O dit en altres termes, ¡quatre tiberis per dia!... ¡Quina perspectiva mes suculent!

Ja 'ls asseguro jo que, seguint aquests procediments, els regidors barcelonins s'engreixerán de debó.

El que no crech que s'engreixi gayre es l'Erad municipal.

MATÍAS BONAFÉ

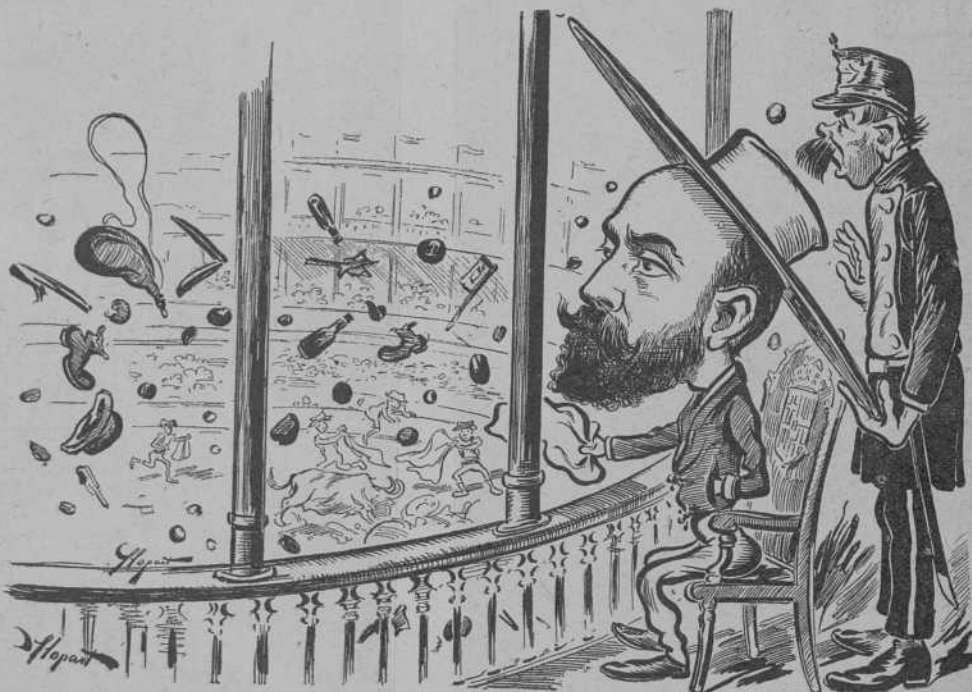
LLIBRES

EL LIBRO DE LAS TIERRAS VIRGENES, de RUDYARD KIPLING. — Traducido por RAMÓN D. PERÉS. — Kipling es un escritor de Bombay (India inglesa) que s'ha arribat á fer popularíssim en tots els païssos hont es parlada ó coneguda la llengua de Shakespeare, ó com si diguessim en la mes gran porció del nostre habitat planeta. Tant es aixís que 's cita 'l cas de un editor yankee que li comprá un' obra, pagantli á scheling per paraula. Quan calculo lo que 'm valdría lo que fins ara porto escrit si m'ho haguessin pagat com á Kipling, á cinch rals or, per mot, ja 'm riuría jo de la fortuna de 'n Girona.

Y no 's figurin que l'autor del *Libro de las Tierras virgenes* sigui un literat primorós, exquisit, acicalat, d'estil académich, com solen serho 'ls que gosan mes fama en las nacions llatinas... Res de aixó; es mes aviat un innovador, un revolucionari; pero tan ben conformat ab l'esperit de la seva rassa, tan identificat ab els sentiments, ab els gustos, ab la total idiosincracia del poble pera 'l qual pensa y escriu, que no es maravella que 'ls lectors inglesos se 'l disputin, com se disputarían una tallada sucosa d'escelent *roastbeaf*, y 'l paladejin ab golafreria, y per final se 'n llepin els bigotis.

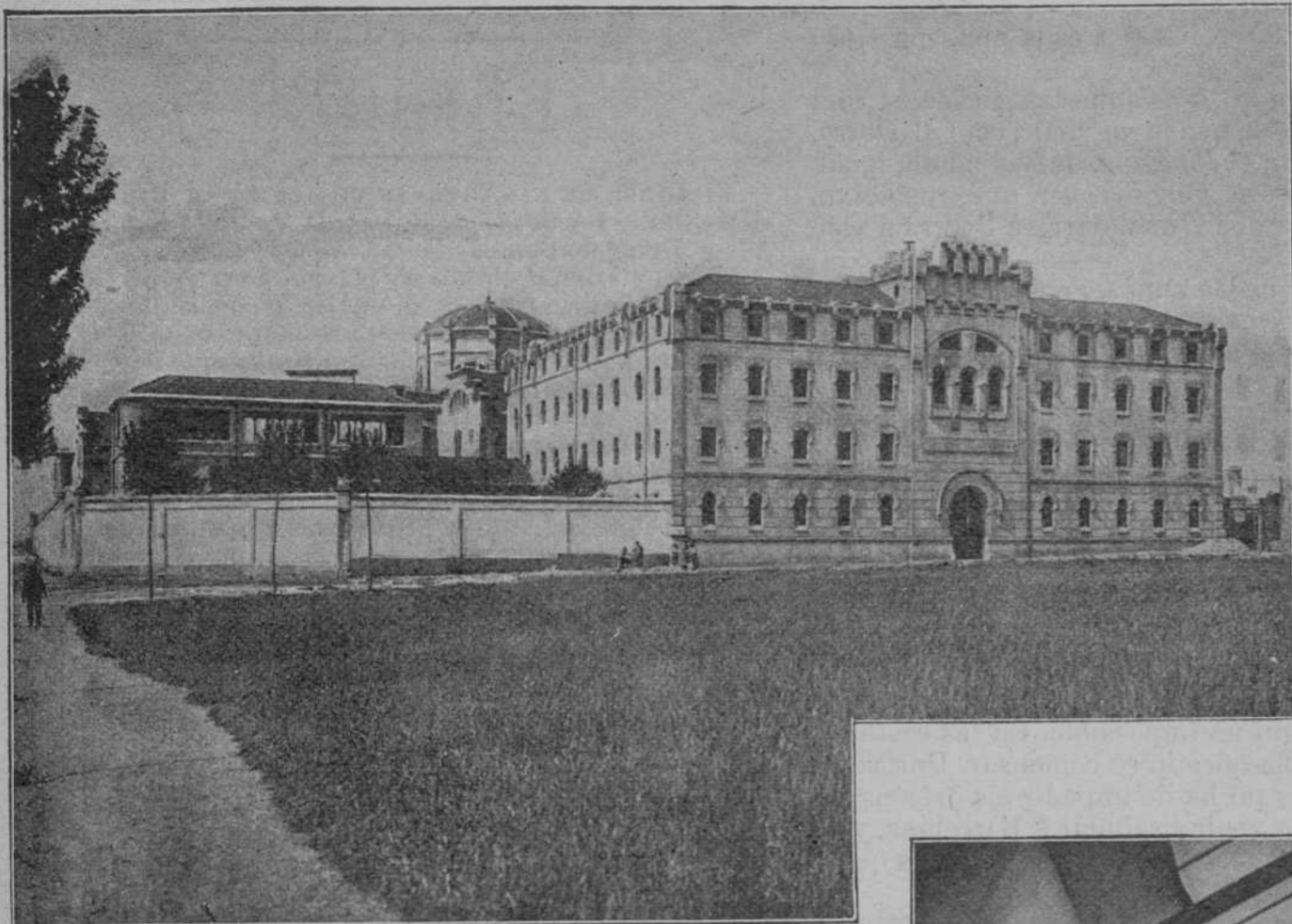
L'obra que tenim á la vista en un principi sembla extranya, pero tot desseguida s'observa qu' es filla legítima de una imaginació potent y de un humorisme sanities. Es el poema de las selvas verges de la India, ó millor una faula de proporcions poemáticas. La majoria dels subjectes que hi intervenen (no se 'n pot dir personatjes) son els animals pobladors de aquellas misteriosas soletats. Pero aquests animals parlan y obran, obehint als seus instints peculiars, y ab el seu llenguatge y ab els seus actes semblan homes reunits en societat, desarrollant episodis que son la reproducció transparent y cla-

LA CORRIDA DEL DIUMENGE

—¡Ay, señor presidente!... Ahoy sí que creo que hace V. la gran empastellada del siglo.

La NOVA PRESÓ, inaugurada oficialment el dia 9 de Juny

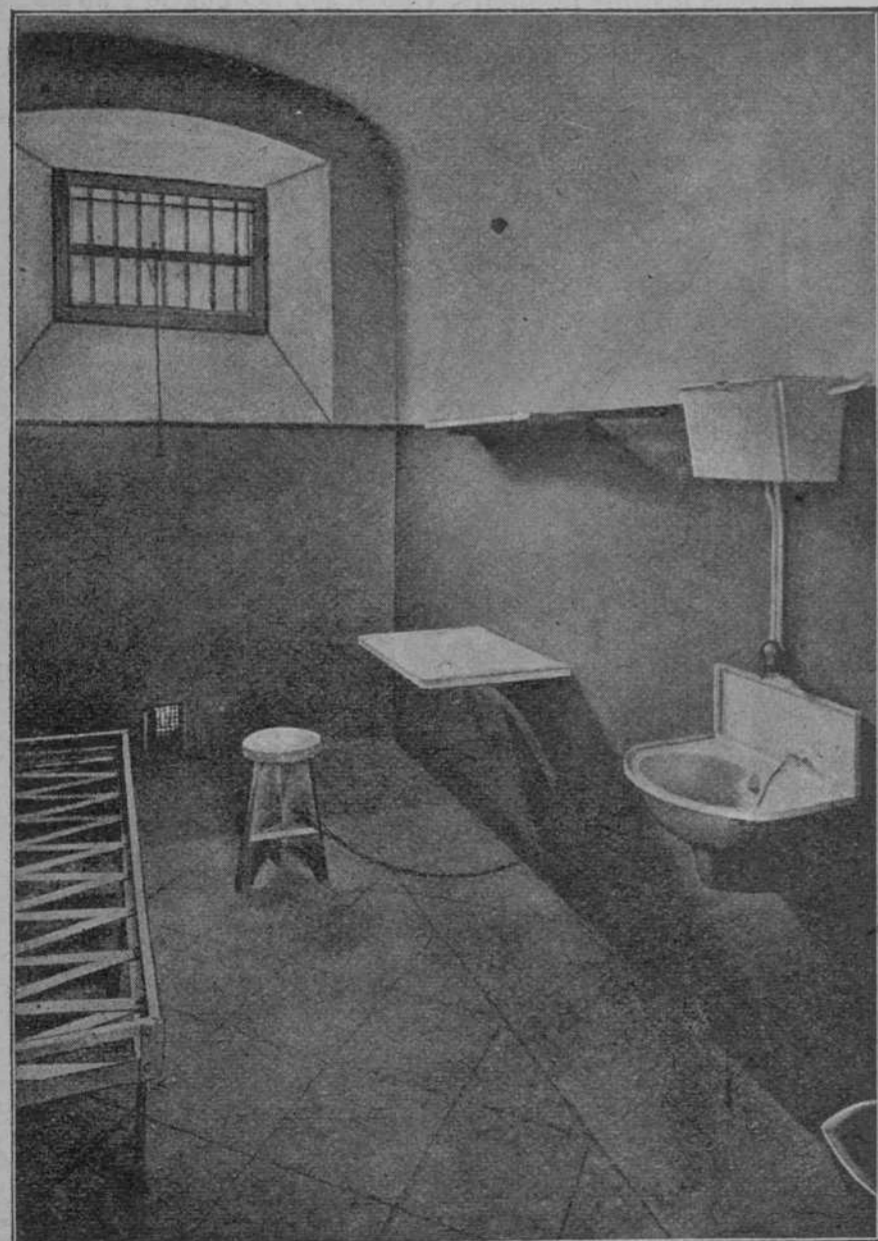
Vista general.

Rotonda central.—Capella.

Empleats del Establiment.

Una celda.

Galería de celdas.

Pati central de l' Administració.

ra de la vida social, tal com l' entén y la practica una rassa forta, intel·ligent, activa y conquistadora.

El llibre, per sa forma especial, ha de ser un encís pels noys; mes per la seva intenció y trascendencia no hi haurá home gran, que al llegirlo deixi de sentirse vivament interessat. Aquells trobaran en ell la fruició que produheix sempre la narració de pintorescas aventuras realitzadas principalment pels animals y per l' home senyor de tots ells; en cambi la gent major advertiran que tot lo que conta Kipling no es tan infantil com sembla á primera vista, sino que pica molt fondo y fa pensar.

El Sr. Perés ha prestat un excelent servey als aficionats á las lecturas útils y agradables, emprenent la traducció castellana de aquesta obra originalíssima. Coneixedor á fondo del idioma inglés se n' ha sortit de una manera admirable, vencent las inmensas dificultats que oferia la versió. Ha tractat l' original ab religiós respecte, arribant fins al punt de donar en versos calcats en l' estructura inglesa els passatjes escrits en vers per l' autor. Y dintre de aquest difícil peu forsat ha sapigut revelar-se una vegada mes un notable literat y poeta castellá.

L' edició es molt luxosa, apareixent adornada ab bonicas vinyetas del Sr. Triadó.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La Fabricanta.—Novela de costums barceloninas (1860-1875) per *Dolors Monserdá de Maciá*, decorada per *Enrich Monserdá*.

Soldats de la vida, drama de *Salvador Albert*. Fou estrenat en el *Circo Español* de Barcelona, la nit del dos de desembre del any passat. Es una obra sólidament escrita, y molt digna de que la representin las companyias amigas de fomentar la reforma en sentit modern del Teatre catalá.

El Japón á la vista.—Ha aparegut el tercer quadern de aquest Port folio, que ab tanta oportunitat está donant á la estampa la casa Tasso.

RATA SABIA

TEATROS

TÍVOLI

La primera de l' ópera *Marina* ab una mica mes naufraga. El públich esperava mes de lo que varen

donarli y 'ls artistas varen donarli menos de lo que podían. Parlo sobre tot de 'n Manolo, que semblava que havia perdut la brújula.

Pero vingué la segona representació, y va vindicarse obtenint en totas las pessas un éxit colossal, cantant á veu plena, sense estalviarse, y donant als aguts aquella forsa d' expansió que sols se poden permetre els que tenen la veu poderosa y ben encaixada.

Molt bé la Huguet sobre tot en la pessa final, que la converteix en un afligranat rondó digne de la *Lucía*.

En Perelló canta á xorro perque pot y vol: l' Aragó, en cambi proba d' allargar las notas y demostra que vol y no pot.

L' orquesta y 'ls coros ajustats.

•••

¿Y veuen alló que deyam?

L' Utor s' havia de despedir del públich ab tres representacions. Pero com que 'l teatro cada nit s' ha omplert á vessar, de las tres despedidas n' han vingut tres mes, y las que anirán venint si no s' agota l' afició.

Jo ja ho veig: qualsevol se despedeix perque sí, de cent dures que 's cobran per representació!

NOVEDATS

Els germans Alvarez Quintero son avuy els mes actius provehidors de la escena nacional. De las pessas en un ó dos actes, han passat á las de en tres actes ó mes, sense que per aixó sápigam dependres totalment del carácter de las primeras.

Per regla general escriuen pessas ampliadas, rublertas de detalls, abundosas en rasgos d' ingeni, ricas sobre tot en colorayna.

No 'ls hi demaneu un assumpto trascendental ni el mes petit estudi psicológich, ni tampoch un' acció nutrida, consistent y ben equilibrada: no hi arriban fins aquí. Posats á treballar se contentan ab la forma externa y superficial: son mestres en l' art de brodar y recamar una vestidura, y com ab aixó la majoria del públich se dona per satisfet, ab aixó 's contentan.

La Zagala, dintre de aquest género especial, es una de sas millors produccions. En l' assumpto, en els episodis, en els incidents, en els personatjes y en el diálech te un ayre espanyol molt castís y noble, que se sosté sempre ab encisadora virtualitat. En cambi á penas está insinuat el procés del enamorament de D. Baltasar ab la Zagala; ve soptadament, perque sí, y casi no convens, lo qual no deixa de ser sensible estribant en aixó tot el nús de la comedia. Un altre autor hauria aplicat tots els cinch sentits á n' aquest punt: els germans Quintero 'l

tractan ab superficialitat, reservant tot el seu esforç en preparar escenas pintorescas, plenas de contrast y eminentment recreativas, que 'l públich segueix sempre ab extraordinaria delectació.

L' obra obté una interpretació excelent per part de tots els artistes. La Guerrero troba en el tipo de protagonista el paper de ingénua que tant bé li escau. En Díaz de Mendoza representa ab noblesa, si bé ab alguna monotonia, 'l paper de *hidalgo*, tocat y posat y amant de la cultura. En Palanca carrega una mica massa 'l tipo de amich, ab tot y tenir cops molt acertats. Qui 'ns satisfá de debó es l' actor encarregat de la part de pare de la Zagala, que si no recordém mal es el Sr. Mesejo. Es una figura de cos enter arrancada de la realitat.

Respecte á la *mise en scene*, deu ser calificada de perfecta, per sa gran propietat, que resplandeix en el conjunt y en els mes ínfims detalls.

CATALUNYA

També es original dels dos aplaudits germans Quintero l' obra *La casa de Garcia*, estrenada en Eldorado. Un estreno veritable del qual el públich barceloní n' ha disfrutat las primicias.

La casa de Garcia es la pintura completa y acabada de un interior madrileny: una familia descomposta, mal avinguda, desordenada, de la qual n' han fugit l' estimació y 'l

—Creguim á mí, Pubilla, que vosté no hi entén ab aquestas cosas: si vol grava ben barata... quedis la mes cara.

AL TÍVOLI

Fent la marina.

carinyo: un casi drama que's destaca mitj anegat en un devassall de rasgos cómichs, reveladors de un esperit de observació molt fi.

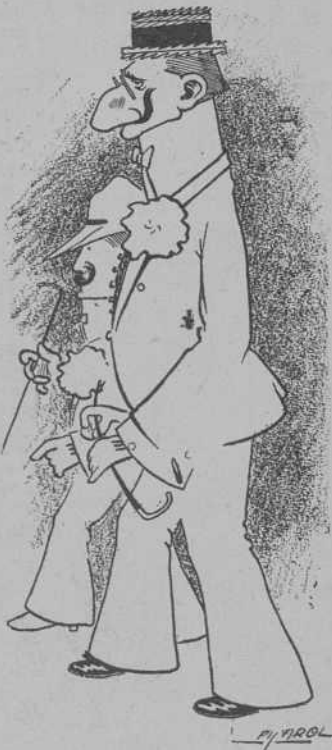
¡Ah, si tots els actes de l'obra es tiguessin a la altura del primer!... Aquest es un modelo, sobre tot de pintura de ambient, realissada ab la presentació successiva de's personatjes, y casi sense ni tan sols iniciarse l'acció.

L'acció es la part mes fluixa, mes inconsistent. En certas ocasions sembla melodramática, y gran sort que 'ls autors no la'n fassin, fugint com de la peste, de la desnaturalissada declamació. Se 'ls ha de fer justicia: se mantenen rossant el género melodramátich; pero sense deixars'hi caure.

Lo que no satisfá á ningú es el desenllás; perque la veritat es que no result res. El fill culpable de una lleugeressa que te tot el caràcter de un delicté fugirá de la familia: es probable que ab l'ausencia 's redimeixi; pero la familia continuarà com sempre, tirant cada bú pel seu costat, desgabellada, desfeta, ximple, sense esmena possible.

L'obra no 'ns ha ensenyat res per ella mateixa. Lo únich que 'ns ha fet veure es que 'ls germans Alvarez Quintero son uns pintors molt trasuts, uns reproductors de tipos molt destres, uns combinadors d'escenas dotats de una admirable facilitat y frescura y uns xispejants escriptors de diálechs.

La casa de Garcia ha trobat uns intérpretes molt acertats en las se-

Dos senyors que no fan re y que, com es natural, son socis del Comité de Defensa social.

nyoras Pino y Alverá y en las senyoretas Catalá y Bremón. El Sr. Balaguer se calsa las botas entre 'ls mes celebrats actors de caràcter de la escena castellana. Molt se distingeixen també 'ls Srs. Garcia Ortega y Tallví. Y ni un sol dels restants actors descompon el quadro.

El públich rebé l'obra ab gran aplauso, cridant distintas vegadas als actors al escenari.

GRANVÍA

S'ha cantat en aquest teatro *El Trovador* en espanyol, com avants, s'hi havia cantat *Rigoletto*.

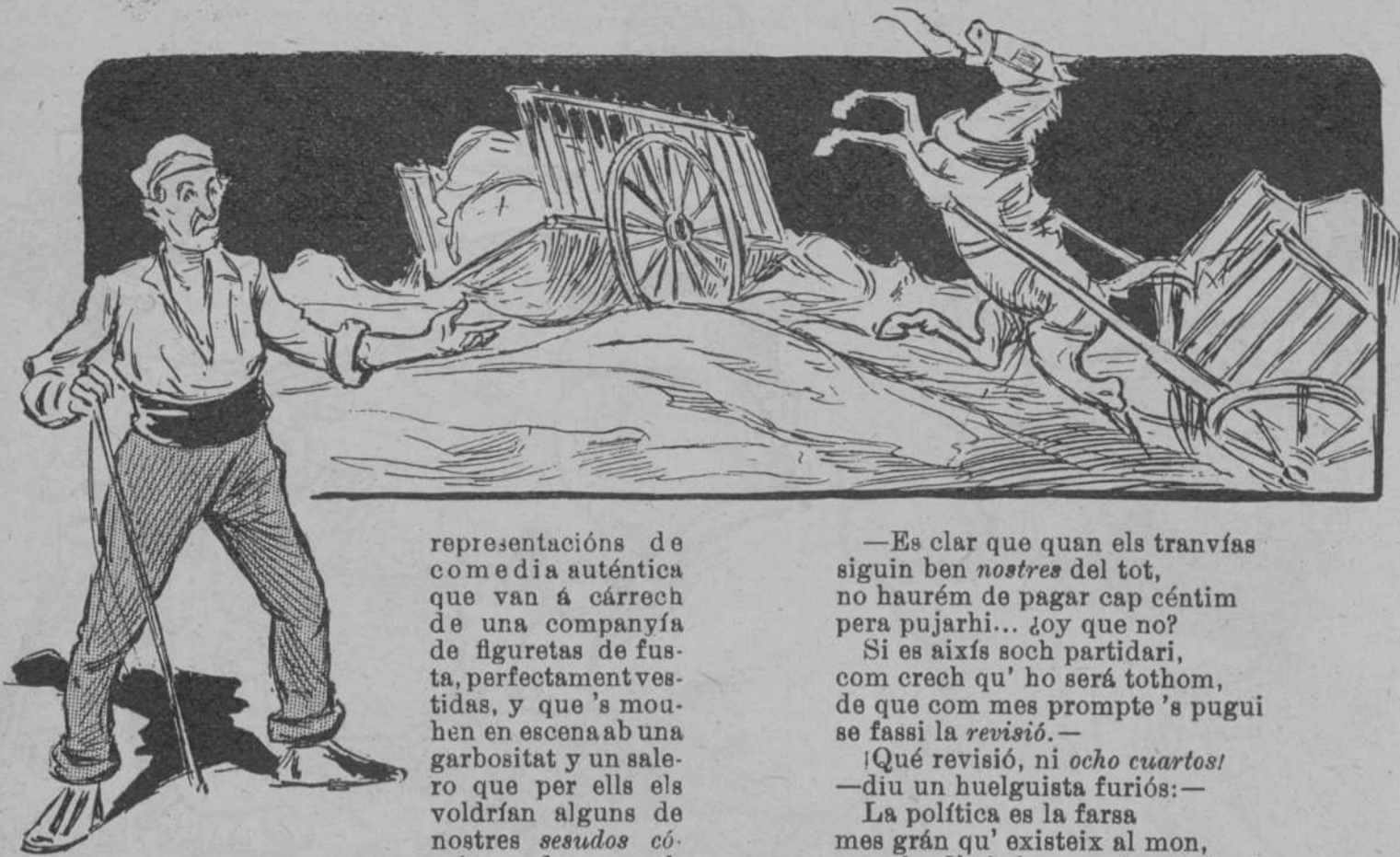
Algú discuteix l'oportunitat de la traducció de aquestas óperas que tot-hom coneix en italiá. Pero ¿per qué no s'han de traduhir? ¿No s'han traduhit al francés, al inglés, á tots els idiomas dels pobles ahont l'art lírich té alguna representació?

L'èxit de *El Trovador* ha sigut molt satisfactori essenthi aplaudits ab justicia tots els intérpretes pero de una manera especial la triple senyoreta Arrieta, la contralt Srta. Ferrer, el tenor Sr. Bezares y el barítono Sr. Garcia Soler.

Un bon quarteto sense grans pretensions; pero que no careix de mérit.

Ab el títul de *Pabellón de Verano* s'ha instalat á la Rambla de Catalunya un elegant local molt espayós y ben decorat destinat á espectacles populars de cinematógrafo... *è islas adyacentes*. Ara com ara s'hi donan

III PLASSA DE LA UNIVERSITAT!!!

Després del famós arreglo,
manat no se sab per quí,
tots els carreters ho diuen:
—Dona gust passar per 'quí!...

el públich els aprecia en tot lo que valen sense necessitat
de haver anat á Madrid á ferse posar el *visto bueno*.

Las películas que 's presentan durant els intermedis
son també molt aplaudidas.

N. N. N.

La reversió d' uns tranvías y d' una vara d' arcalde y la *Label* ó conflictes peliaguts de la senmana.

*Antes de que os afeyten esquirols,
dejad que os crezca todo el pelo.*

(S. Pablo.—32.—IV.—)

El títol es de saynete,
mes l' obra tanca en son fons
un quadro serio, dramátich
y pintat ab vius colors,
de costúms barceloninas
y d' assumpto *repelós*.

Lo dels tranvías eléctrichs
ó sigui la *reversió*,
segons una llevadora
(que las especies confón)
diu qu' es un mal dels més *graves*;
mes de propia observació
comprenc que per ara 'l públich
s' ho pren ab certa fredor.

Y es que tal com van las cosas,
deu donarse per ditxós
qui pot pendre *algo* á la fresca
quan apreta la calor.

La cosa será, sens dupte,
interessant per tothom,
perque es sapigut que 's tracta
dels interessos de tots.

Pro á pesar de que algú crida
son molts els que fan el sórt,
y molts més els que preguntan
ab la més bona intenció:

—Es clar que quan els tranvías
siguin ben *nostres* del tot,
no haurém de pagar cap céntim
pera pujarhi... ¿oy que no?

Si es aixís soch partidari,
com crech qu' ho será tothom,
de que com mes prompte 's pugui
se fassi la *revisió*.—

¡Qué revisió, ni *ocho cuartos*!
—diu un huelguista furiós:—

La política es la farsa
mes grán qu' existeix al mon,
y proba d' aixó es que ho diuen
fins hasta 'ls orinadors.

Mentres no 's vegi clavada
la marca *Label* per tot,
igual tindré que 'ls tranvías
siguin nostres, com que no.

Ab els anys qu' han de passarse
(quaranta ó quaranta dos)
avants aixó no succeheixi,
casi farém malvas tots,
perque malaltía llarga
es parenta de la mort.

Aquí lo que te de ferse,
es...—¿Festa 'ls diumenjes, oy?—
¡Aixó, aixó! Y que ningú 's deixi
afaytar per *esquirols*...—

Y véuse aquí las conversas
que hauríau sentit per tot.

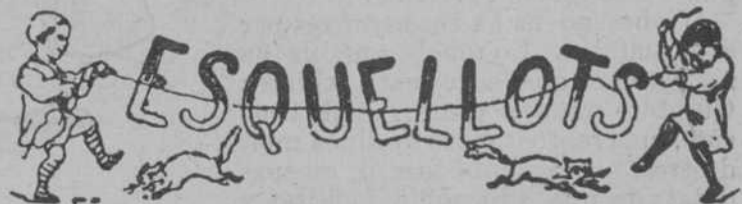
A propósit de la vara
y del futur batlle nou,
d' hipótessis y de *lios*
se n' han fet de tots colors.

Qui coneix el meu programa
(perque en aquest mateix lloch
fa un any que vaig exposarlo)
ha dit per ferme favor,
que per aná á la arcaldía
el més indicat... soch jo.

Mes jo, ab la meva modestia
aquests assumptos resolch,
y no vull que 'l *pel* me prenguin
ni concejals ni *esquirols*.

Per l' una part, renunció
á la vara y al honor...
y per l' altra, ab una llauna
desde avuy m' afayto sol.

PEP LLAUNÉ

Per últim D. Guillém va dir que ja 'n tenia prou
y que no volía ser més arcalde de Barcelona.
¿Y quán va dirho? Apenas finida la cap-vuitada

COLECCIÓ 'DE VELLAS

de Corpus, quan ja se li havia acabat l'ocasió de anar a lluir el rumbo y las patillas per las professóns.

Precisament per aquells días mateixos va arribarli de Madrid una creu no tan grossa com la que pretenia y es capàs de portar sobre la petxuga.

De manera que un no sab ben be pel clar si la causa inicial de la seva dimissió es el desengany de la creu ó la terminació del Corpus.

Quin dato més important y de més transcendència's perden els anals de la Ciutat dels Comtes... que no's pagan!

Empressaris sicalíptichs
que las bellas exploteu,
aquí 'n teniu una colla.
¿Per qué no las contracteu?

Perque alló que ha dit don Guillém ab lletras de motllo de que se'n anava per no estar conforme ab certs acorts presos pels republicans, y per no voler compartir determina das responsabilitats, es pura y senzillament una gasconada.

Els acorts autorisats pel vot de la majoria deuen ser respectats per tothom, inclús pels arcaldes, per més que ho siguin de R. O.

Y en quant á las responsabilitats...

Escoltí, D. Guillém, lo que deya aquest día un periódich local. Escóltiho y prenguin nota que val ben bé la pena.

Allá va:

«Los gastos que ocasionaron las obras llevadas á cabo en el Palacio real del Parque y Museo de Artes decorativas con motivo del anuncio de la venida del rey á Barcelona, han sido cargados, por disposición del alcalde, al capítulo de brigadas.»

Si es cert que aquells gastos no varen ser acordats per l'Ajuntament; si es cert que varen efectuar-se sola y únicament per ordre del Arcalde de Real Idem, no es la Corporació municipal qui ha de

abonarlos, sino l' Arcalde y ningú més que l' Arcalde particularment.

La Corporació municipal se troba en el cas de dirli:

—No es vosté, D. Guillém, qui te motius pera refusar tota responsabilitat ab nosaltres, sino nosaltres els que tenim rahons imperiosas pera refugir tota responsabilitat ab vosté.

Y que cada palo aguanti la seva vela... O millor dit: que cada vela aguanti 'l seu palo...

Y que á qui l' Ajuntament li dongui, en Maura li beneheixi.

La qüestió de la reversió dels tranvías, posada últimament sobre 'l tapet, hem de confessarho ab tota franquesa: seguint l' impuls de las primeras impresións, no 'ns ha agradat.

Cert que no tenim datos suficientes pera jutjar ab plé coneixement de causa; pero LA ESQUELLA no s' hi embarca ab aquest tranvia perque te por de que descarrilará... ó de que caurá 'l trolley y hi haurá desgracias.

UN QUE NO GASTA CUMPLIMENTS

—Ara ja tinch la creu. ¿Qué n' haig de fer d' aixó altre?

Ja 'ns va fer mala espina que la cosa's presentés mitj d' amagatots, com per sorpresa, y ab l' exigencia per part de alguns edils, de que signés discutida y aprobada á gran velocitat... ab una velocitat vedada, que pugna ab las reglas de una bona administració.

Després ha vingut l' inglés y ha proporcionat alguns datos, que m' han acabat d' escamar. Com per exemple:

Durant l' any 1903, circularen per la línea de las Dressanas á Gracia, 3,800,000 passatjers. Y en el mateix período

'n circularen per la de la dreta del Ensanche, 6,300,000 es á dir, casi 'l doble.

Lo que no puch creure, encare que l'inglés m' ho juri sobre l' Evangeli.

En aquest negoci es precis calcular ab rectitut y treure 'ls comptes nets, fins á deixar ben establert qui hi guanya, si l'inglés ó la ciutat, y l'import just de la jugada.

Per altra part, arreglar avuy assumptos que venen de aquí 28 anys, pel cap més baix, ó de aquí 42, com l'inglés pretén, se 'ns figura una mica prematur.

El gep que 's fes á la Pubilla, durant aquest llarch período de temps podria créixer tant que 's tornés més gros que la montanya de Montjuich.

¡Gran corrida la del diumenje á la nova Plassa de toros!... Ab unas quantas com aquesta, s' hauria acabat de una vegada ab l'afició. Es d' un efecte més efíca que mil discursos de D. Tiberi Avila en contra de la nomenada festa nacional.

Uns toros que semblavan cabrits, y que quan veyan el voleyar de una capa, fugían y 's declaravan en huelga... Un públich empipat que saltant dels tendidos á la plassa, demana que se li tornin els quartos... Uns empresaris que fugen y s' amagan al notar l' indignació dels espectadors y els crits de ¡lladre!... Un president... ¡pobre Sr. Costal que no sab qué fer, ni per quin cantó girarse, quan els especta dors se li tiran á sobre... La guardia civil á punt de funcionar... y 'l poble soberá aplaudintla al veure que 's retirava sense haver disparat el mauser...

¿Se pot donar un espectacle més emocionant?

Els empresaris podran dir:—Aixó, per lo impre vist, per lo pintoresch, per lo nou, val mil vegadas més que la millor corrida.

Mentres tant el públich reclama que se li tornin

ELS NOSTRES COTXEROS

—Xato, 'l senyor que portas aquí dins sembla mort.
—No hi fa res: té pagat per tot el día.

els quartos, y el governador, mitj abundant en la mateixa idea, crida als empresaris; pero aquests s' escorren declarant que no n' hi ha de fets.

De comú acort, se mitj-convé que 'l cartró de la corrida fracassada serveixi pera las corridas succesivas, á gust del consumidor.

Peró 'l públich protesta, y mitj s' amotina, y vol els diners, res més que 'ls diners que li han timat.

Ab aquest motiu s' arma un embull que ja 'm rich jo de la qüestió de Orient.

De totas maneras, resulta molt edificant veure al senyor González Rothwos entretingut en aquests assumptos.

¡Una autoritat tan seria!... ¡Un dels governadors mauristas més considerats!... ¡El terror y l' espant dels huelguistas!... ¡L' organisador incansable del partit católich á lo belgal!...

Ja no més falta que rebí un encomi del seu amo y senyor D. Antonio Maura:

—«Vaji seguint aixís, estimat tocayo: vaji seguint aixís, que aquest es 'l únich camí expedit per arri bar á la regeneració de la patria!»

Dos aprenentets, estalviant semanalment deu céntims cada hù, al cap del any varen comprar una corona de flors naturals y anaren á portarla á la sepultura de Mossén Cinto.

No han fet tant per l' excels poeta *La Perdiu* y tots els perdigots plegats.

A pesar de lo qual en Pol, tot s' extremeix, y diu textualment:

«Jo no sé si á vostés els hi ha fet l' efecte que m' ha fet á mí aquesta noticia. He sentit corre regalims de pessigollas per l' esquena (¡Cuidado ab aquestas fruicions, ocasionadoras de serios contratemps en la salut! y sense plorar, las llágrimas m' han vingut als ulls.»

Ara diguinme vostés com las llágrimas poden venir als ulls... sense plorar.

Se 'm figura que 'n Pol se 'ls devia mullar ab escupina.

El primer bou de la famosa corrida del passat diumenje s' anomenava *Peluquero*.

No té res d' extrany que 's negués á rebre varas. Com á perruquer era partidari del descans domi nical, y s' havia declarat en *huelga*.

Espigolo en un article de 'n J. Pujol y Brull publicat en *La Renaixensa*:

«Jo vaig fer uns plans d' una casa y després de cons truir els pisos, á n' el propietari no li agradava 'l seu porque no hi havia un quarto fosch pels mals endressos.

—Home, pòsils á n' aquest; no hi fa res que siga clar.

—Es malaguanyat—me deya—de dormitoris ja 'n tinch prou, ja, pero aquest quarto per lo que jo 'l vull, m' agradaria fosch—...

No vaig sapiguer donarli altra solució que aconsellari que tingués sempre las finestras ben tancadas, porque no vaig gosar á dirli que de mals endressos no se 'n havían de guardar en els pisos.»

Vels'hi aquí un propietari tot de una pessa... un burgés barceloní pintat de má de mestre.

En una tertulia:

—¿Vol un cigarro, don Matías?

—Ab moltíssim gust, D. Enrich.

—Ayay, jo 'm creya que no fumava.

—A casa meva, no senyor, no fumo may. No fumo més que á casa dels meus amichs... per no desai rarlos.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Acaba de ponerse á la venta

LIBRO HECHO Á CONCIENCIA

INDISPENSABLE EN
TODO DESPACHO

2 tomos en 4.º, fuertemente encuadernados

20 pesetas

Novedad

ENCICLOPEDIA ILUSTRADA

Dirigida por M. del Toro y Gómez

El fotógrafo aficionado

Un tomo en 8.º, conteniendo 72 grabados

Ptas. 0'50

NUEVA

Origen de la familia,
de la propiedad privada y del estado

POR

FEDERICO ENGELS

Dos tomos en 8.º, Ptas. 2

El camino de la gloria

NOVELA ORIGINAL

POR

JORGE OHNET

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

RUSIA CONTEMPORÁNEA

POR

JULIÁN JUDERÍAS

Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

ALREDEDOR DEL DELITO Y DE LA PENA

POR

C. BERNALDO DE QUIRÓS

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

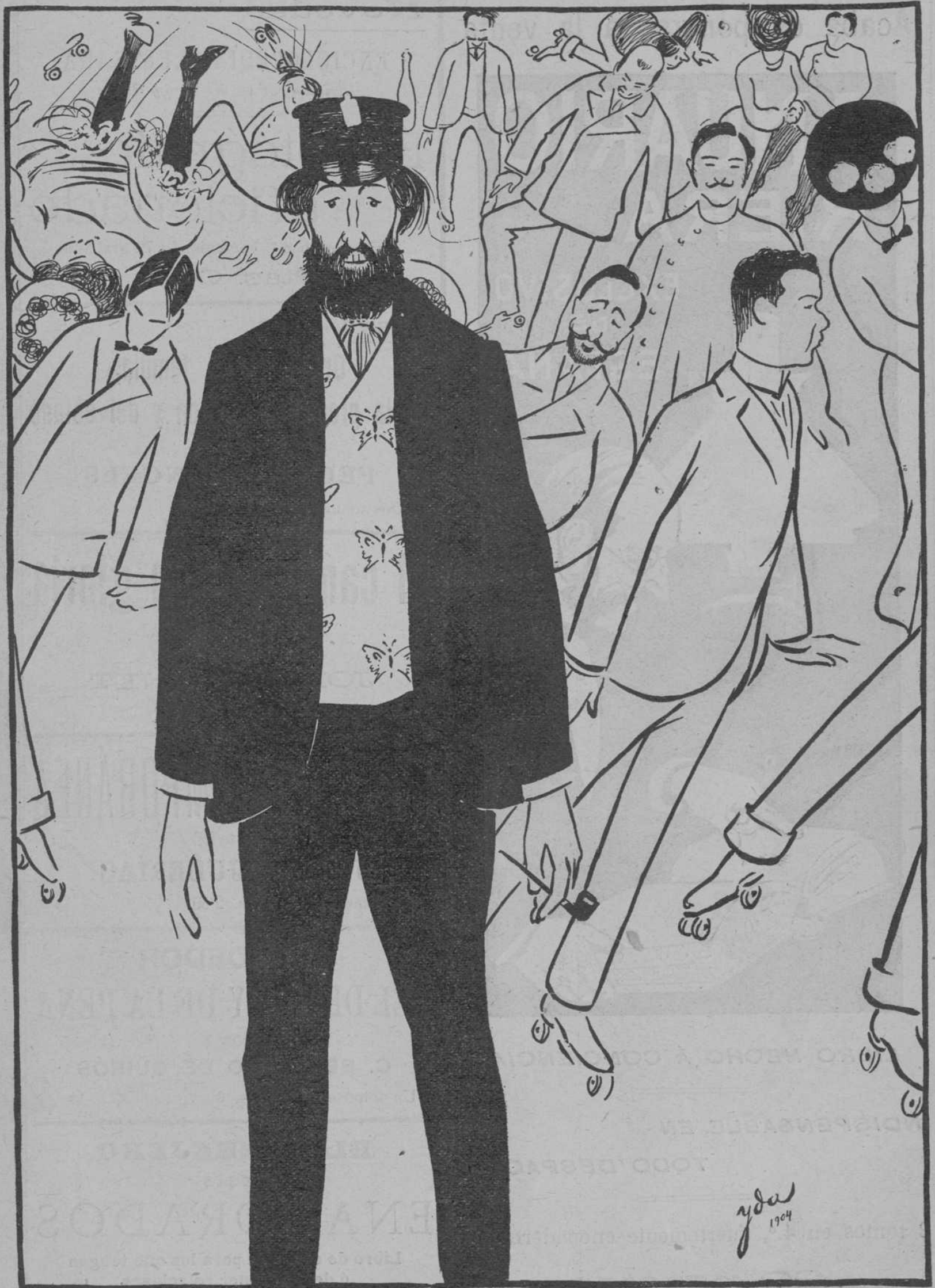
EL CONSEJERO DE LOS ENAMORADOS

Libro de consulta para los que tengan
ó deseen tener relaciones

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de porta. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

AL SPORTSMEN'S CLUB

EN PERE ROMEU,
director general del negociat de relliscadas.